

PROTOKÓŁ KONTROLI KOMPLEKSOWEJ

PS-I.431.4.14.2014.KCh

przeprowadzonej w dniu 9 października 2014 r.
w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kozuchowie
ul. Słowackiego 20; 67-120 Kozuchów

Działając na podstawie art.22 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2015r., poz.163), przepisów rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz.U. Nr 61, poz.543 ze zm.);

Zespół kontrolny w składzie:

- **Krystyna Chabowska** Starszy Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 346-1/2014 z dnia 3 października 2014 r. - *przewodnicząca zespołu kontrolnego*;
- **Krzysztof Frisoli** Starszy Inspektor w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 346-2/2014 z dnia 3 października 2014 r.

[akta kontroli str. 1-2]

przeprowadził w dniu 9 października 2014 r. w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kozuchowie kontrolę kompleksową w zakresie wszystkich sfer działania jednostki z zakresu pomocy społecznej – zgodnie z Programem kontroli zatwierdzonym przez Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego.

[akta kontroli str. 3-12]

Przed przystąpieniem do kontroli Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.

[akta kontroli str. 13-14]

Celem kontroli było podniesienie jakości świadczonych usług na rzecz klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozuchowie. Kontrola przeprowadzona była metodą losową i obejmowała dokumentację świadczeniobiorców oraz akta osobowe kierownika ośrodka i pracowników socjalnych w zakresie wymaganych kwalifikacji.

Okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2013r. do dnia kontroli.

Zagadnienia wymagające oceny:

1. Zgodność zatrudnienia pracowników socjalnych z wymogami określonymi w ustawie o pomocy społecznej.
2. Zgodność kwalifikacji pracowników z wymogami określonymi w ustawie o pomocy społecznej.
3. Rodzaj działań podejmowanych na rzecz klientów pomocy społecznej w ramach pracy socjalnej.
4. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych.

5. Ocena realizacji przez gminę zapisów Porozumienia z dnia 13 czerwca 2000 r. w sprawie zasad współpracy w zakresie organizacji pomocy na rzecz osób zwalnianych z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz rodzin osób pozbawionych wolności.
6. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
7. Pomoc osobom starszym, przewlekle chorym, niepełnosprawnym.

O rozpoczęciu kontroli powiadomiono podmiot kontrolowany pismem Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z dnia 3 października 2014 r. znak: PS-I.431.4.14.2014.KCha

[akta kontroli str. 15]

W trakcie kontroli wyjaśnień udzielała Pani Urszula Kalinowska - Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozuchowie.

USTALENIA

Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozuchowie (w dalszej części protokołu zwany Ośrodkiem) czynny jest w poniedziałek od godziny 8.00 do 16.00, od wtorku do piątku - od godz. 7.00 do 15.00. Teren gminy podzielony jest na 6 rejonów opiekuńczych. Kierownik posiada upoważnienie Burmistrza Kozuchowa Nr 0151-44/04 z dnia 4 maja 2004r. do wydawania i podpisywania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy; upoważnienie Burmistrza Kozuchowa Nr 0151-165/09 z dnia 17 grudnia 2009 r. do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości Gminy Kozuchów oraz wydawania decyzji administracyjnych w tych sprawach. Ośrodek ma możliwość skorzystania z porad radcy prawnego 1 raz w miesiącu 2 godziny.

Warunki lokalowe. Ośrodek mieści się w budynku wolnostojącym, w którym pracownicy zajmują 8 pomieszczeń: jedno Kierownik jednostki, pracownicy socjalni i asystent rodziny - 3 pomieszczenia, świadczenia rodzinne i księgowość - 3 pomieszczenia oraz 1 pomieszczenie zajmuje koordynator ds. rozwiązywania problemów alkoholowych. Osoby niepełnosprawne mają możliwość dostępu do Ośrodka bez barier architektonicznych.

[akta kontroli str.16-60]

Ad. 1. Zgodność zatrudnienia pracowników socjalnych z wymogami określonymi w ustawie o pomocy społecznej.

Stan zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej określa art. 110 ust.11 ustawy o pomocy społecznej, który stanowi, iż „ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców, nie mniej jednak niż trzech pracowników”.

W toku kontroli ustalono, że w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kozuchowie zatrudnionych jest ogółem 27 osób (wykazane w MPiPS-03), tj: Kierownik, 9 pracowników socjalnych,

z czego 7 w rejonach opiekuńczych, 12 opiekunek domowych - wszystkie te osoby w pełnym wymiarze czasu pracy; 5 pozostałych osób na 4,25 etatu (główna księgowa, kasjer/kadrowa, koordynator ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, goniec, osoba sprzątająca). Ponadto zatrudniony jest asystent rodziny i 3 osoby w dziale świadczeń rodzinnych (osoby te wykazane są w odrębnych sprawozdaniach tj. z pieczy zastępczej, ze świadczeń rodzinnych).

Oceniając spełnienie wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych określonego w w/cyt. artykule stwierdzono, że Ośrodek Pomocy Społecznej spełnia określony wskaźnik - na 1 pracownika socjalnego przypada 1.845 mieszkańców gminy (*Gmina Koźuchów liczy 16.314 mieszkańców - wg stanu na dzień 31 marca 2014 r.*).

Nie stwierdzono uchybień w sposobie realizacji zadania.

Ad. 2. Zgodność kwalifikacji pracowników z wymogami określonymi w ustawie o pomocy społecznej.

Kwalifikacje kierownika ośrodka pomocy społecznej określa art. 122 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym „osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są obowiązane posiadać co najmniej 3-letni staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej”.

W trakcie kontroli ustalono, że Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźuchowie posiada wymagane kwalifikacje na zajmowanym stanowisku. W Ośrodku pracuje od 1994 r. a na stanowisku kierownika od 1 stycznia 1995 r., specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej ukończyła w 2000 r. Ponadto, spełnia wymagania kwalifikacyjne określone w art. 6 ust. 4 pkt 1, art. 53 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (t.j.Dz.U. z 2014r., poz. 1202).

Z akt osobowych pracowników socjalnych wynika, że wszyscy pracownicy posiadają kwalifikacje wymagane na zajmowanym stanowisku - zgodnie z wymogami art. 116 ustawy o pomocy społecznej. Siedmiu pracowników socjalnych świadczących pracę socjalną w środowisku, stosownie do zapisu art. 121 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej (t.j. Dz.U.2015, poz.163) - pobiera dodatek w wys. 250 zł. W ich zakresach obowiązków wskazany jest zapis „praca socjalna, przeprowadzanie wywiadów środowiskowych”.

Ponadto ustalono, że w badanym okresie, stosownie do zapisów art. 119 ust. 2 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej, wszyscy pracownicy brali udział w szkoleniach. Tematyka szkoleń to m.in.: pomoc społeczna - aktualne problemy, przeciwdziałanie przemocy - funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych, środki i sposoby zapobiegania wtórnej wiktymizacji oraz ustawa o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw.

[akta kontroli str. 61-79]

Nie stwierdzono uchybień w sposobie realizacji zadania.

Ad.3. Rodzaj działań podejmowanych na rzecz klientów pomocy społecznej w ramach pracy socjalnej.

Zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U. z 2015r., poz. 163) - praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym i prowadzona jest w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej.

Z danych statystycznych za 2013 rok, zawartych w sprawozdaniu rocznym MPiPS-03 wynika, że w gminie Kozuchów pomocą społeczną w różnych formach (zasiłki, usługi, praca socjalna) objęto 2.233 osoby z 755 rodzin, pracę socjalną prowadzono z 1032 osobami z 330 rodzin. Wskaźnik osób objętych pracą socjalną w stosunku do osób objętych pomocą społeczną stanowi 46 % i jest niższy niż średnia w województwie -73%.

W ramach prowadzonej pracy socjalnej, zgodnie z art.108, pracownik socjalny Ośrodka może zawrzeć z klientem kontrakt socjalny. Kontrakt socjalny jest podstawowym narzędziem pracy socjalnej prowadzonej w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, a także w celu określenia współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny.

Z danych statystycznych za 2013 rok, zawartych w sprawozdaniu rocznym MPiPS-03 wynika, że w gminie Kozuchów nie zawierano kontraktów socjalnych, wpisano „0”. Jednak w trakcie kontroli ustalono, że Ośrodek w 2013r. zawarł ogółem 38 kontraktów socjalnych (w 2014 - 58). W ramach pracy socjalnej (część A) zawarto 8 kontraktów, natomiast w ramach realizowanego projektu systemowego 30 kontraktów (część B). Udzielono instruktażu w tym zakresie.

Wskaźnik liczby osób, z którymi zawarto kontrakt socjalny w stosunku do liczby osób objętych pracą socjalną w 2013r. stanowi 3,7% i jest niższy niż średnia w województwie- 6%.

W 2013-2014 roku Ośrodek Pomocy Społecznej realizował projekt systemowy, skierowany głównie do osób w wieku produkcyjnym, korzystających z różnych form pomocy społecznej. Do uczestnictwa w projekcie zakwalifikowano 30 osób z rodzin, w których występuje bezrobocie, nadużywanie alkoholu, a także skonfliktowanie z prawem (w roku 2014 - 28). Celem projektu było przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, zmiana nastawienia i sposobu myślenia uczestników, uwierzenie we własne siły i możliwości, otwarcie się na ludzi, podniesienie kwalifikacji zawodowych oraz motywacja do dalszego działania.

Skontrolowano dokumentację 5 świadczeniobiorców pod względem zawierania kontraktów, wypełniania formularzy rodzinnego wywiadu środowiskowego, w tym planowanie pomocy oraz działań w ramach pracy socjalnej. Kontroli poddano akta klientów, z którymi zawarto kontrakt socjalny:

- 1) OPS-4608.952.2014 z dnia 30.09.2014r.
- 2) OPS-8123/2243/14 z dnia 5.09.2014r.
- 3) OPS-8123/2320/2014 z dnia 16.09.2014r.
- 4) OPS-8123/1748/14 z dnia 17.06.2014r.

5) OPS-8121/1122/14 z dnia 4.06.2014r.

Ustalono, że na podstawie zgłoszonych potrzeb (wniosków), zgromadzonej dokumentacji pracownicy socjalni przeprowadzali wywiady środowiskowe, dokonywali oceny sytuacji i kwalifikowali osoby/rodziny do danej formy pomocy. Wywiady środowiskowe w kontrolowanej dokumentacji przeprowadzono z zachowaniem 14 dniowego terminu od dnia złożenia wniosku, wywiady podpisane przez klienta i pracownika socjalnego.

Poddając ocenie sposób wypełniania formularza wywiadu środowiskowego pod względem planowania pomocy stwierdzono, że we wszystkich badanych przypadkach, pomoc zaplanowana rodzinie zatwierdzona jest przez kierownika jednostki. Jednak zaplanowana pomoc ograniczała się tylko do wsparcia w formie świadczeń pieniężnych. W przypadku rodziny wielodzietnej (sprawa nr 4) nie wzięto pod uwagę potrzeb rodziny w zakresie dożywiania, pomimo, że w dokumentacji znajdują się decyzje przyznające zasiłek celowy na zakup żywności, nie odnotowano tych form w planie pomocy wywiadu.

Ponadto, nie odnotowano w pozycji „praca socjalna” zaplanowanych działań na rzecz rozwiązania głównych problemów rodziny, w tym zawarcia kontraktu socjalnego. Wpisując „rozeznanie sytuacji” lub „poradnictwo”, pracownik socjalny nie określił zakresu ani celu, w jakim poradnictwo rodzinie jest niezbędne. Rozeznanie sytuacji powinno nastąpić przed ustaleniem planu pomocy, a nie stanowić jego elementu. Zatem - plan pomocy nie jest adekwatny do rozpoznanej sytuacji, nie wskazuje form pomocy oraz planowanych działań.

W trakcie kontroli stwierdzono, że w przypadku sprawy nr 3 - na wniosek klienta z dnia 8.04.2013r. pracownik socjalny przeprowadził w miejscu zamieszkania 2 wywiady środowiskowe: ogólny i aktualizację wywiadu. Na podstawie wywiadu ogólnego przyznano pomoc w formie zasiłku celowego, natomiast na podstawie aktualizacji - zasiłek okresowy. W ocenie Zespołu kontrolnego podwójne wypełnianie formularzy wywiadu na wniosek o pomoc, znacznie ogranicza czas pracy pracownika socjalnego, niezbędny do prowadzenia efektywnych działań w ramach pracy socjalnej z rodziną.

Ponadto, w kilku przypadkach stwierdzono nieprawidłowości w zakresie postępowania w sprawie świadczeń z pomocy społecznej. Pomoc w formie zasiłku okresowego i zasiłku celowego przyznano od miesiąca następnego po złożeniu wniosku, nie stosując się do zapisu art. 106, ust.3 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym: „świadczenia pieniężne przyznaje się i wypłaca za okres miesiąca kalendarzowego, poczynając od miesiąca, w którym został złożony wniosek wraz z wymaganą dokumentacją...” Dotyczy spraw: nr 2 - wniosek złożony 22.08.2014r. - decyzja przyznająca zasiłek okresowy na wrzesień 2014r.; nr 4 - wniosek z 29.05.2014r.- decyzja przyznająca zasiłek okresowy na czerwiec 2014r.; nr 5 - wniosek z 23.05.2014r.- decyzja przyznająca zasiłek celowy na czerwiec 2014r. oraz wniosek z 15.07.2013r. - decyzja przyznająca zasiłek celowy na sierpień 2013r.

Oceniając sposób wypełniania formularza kontraktu socjalnego stwierdzono, że w trzech przypadkach pracownik socjalny zawarł z klientem kontrakt socjalny w ramach pracy socjalnej (część A) oraz w dwóch przypadkach w ramach projektu systemowego (część B).

W każdym przypadku pracownik socjalny określił cel główny i cele szczegółowe. W przypadku pracy socjalnej - celem głównym określono: (1) poprawa sytuacji materialno-

bytovej, celami szczegółowymi: złożenie wniosku na PZON i uzyskanie stopnia niepełnosprawności; (2) poprawa sytuacji finansowej, celami szczegółowymi: złożenie wniosku o podwyższenie alimentów, poszukiwanie pracy; (3) podjęcie zatrudnienia. Celami szczegółowymi: samodzielność finansowa, wyjście z izolacji społecznej. W każdym przypadku ustalone zostały działania, zarówno po stronie klienta, jak i działania po stronie pracownika socjalnego - z terminem ich realizacji. Wskazane działania nie wynikają jednak z zaplanowanej pracy socjalnej, wykazanej w formularzu wywiadu środowiskowego.

W czterech na pięć zawartych kontraktów, pracownik socjalny dokonał oceny realizacji zawartych ustaleń (jedna ocena dokonana będzie 31.12.2014r.). Z ocen wynika, że klienci wywiązali się z ustaleń i cel główny został osiągnięty: w ramach pracy socjalnej - klient oczekuje na komisję; klientka złożyła dokumenty w Sądzie, oczekuje na sprawę; klient podjął prace społecznie użyteczne. W ramach projektu - klient podjął zatrudnienie w ramach CIS. Z informacji kierownika wynika, że wszystkie osoby uczestniczące w projekcie systemowym, podjęły prace społecznie użyteczne w ramach działającego na terenie Gminy Koźuchów Centrum Integracji Społecznej.

[akta kontroli str. 80-94]

Zadanie realizowane z uchybieniami pod względem dokumentowania działań i planowania pomocy na rzecz klientów - z wykorzystaniem narzędzi pracy socjalnej. Ponadto, stwierdzono uchybienia pod względem terminowości przyznawania świadczeń

Ad. 4. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych.

Zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej, „udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,” należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Ww. potrzeby stanowią minimum egzystencji, a gmina zobowiązana jest zapewnić je każdej osobie tego pozbawionej.

Ze sprawozdania rocznego MPiPS-03 wynika, iż w 2013 roku pomocy społecznej z powodu bezdomności udzielono 30 osobom.

W trakcie kontroli ustalono, że na terenie gminy nie ma placówki zapewniającej pomoc osobom bezdomnym (noclegowni, schroniska). Z oświadczenia Kierownika jednostki wynika, że obecnie nikt z osób bezdomnych nie korzysta z placówek dla osób bezdomnych. Wszystkie osoby bezdomne są informowane o możliwości skorzystania z noclegowni w Nowej Soli. W przypadku największych niekorzystnych zmian pogodowych (w okresie największych mrozów) Ośrodek w porozumieniu z Domem Pomocy Społecznej w Koźuchowie, kieruje osoby bezdomne do niniejszej placówki, w którym zostało wyodrębnione specjalne pomieszczenie dla osób bezdomnych). Osoby bezdomne są również informowane o posiłkach wydawanych przez Dom Pomocy Społecznej w Koźuchowie (opłacanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźuchowie).

Gmina nie posiada podpisanych umów oraz porozumień z placówkami całodobowymi zapewniającymi pomoc osobom bezdomnym.

W toku czynności kontrolnych przeanalizowano dokumentację 5 osób bezdomnych korzystających z pomocy Ośrodka (17% bezdomnych objętych pomocą Ośrodka).

Z analizy akt wynika, że 2 osoby żyją w konkubinacie, 1 osoba przebywa u znajomego, 1 osoba przebywa w zaadaptowanym pomieszczeniu na pokój u swojej siostry, natomiast kolejna osoba, często zmienia miejsce swojego pobytu, przebywając u swoich znajomych.

Wszystkie w/w osoby są zarejestrowane w Urzędzie Pracy bez prawa do zasiłku dla osób bezrobotnych. Z analizy dokumentacji wynika, że wszystkie w/w osoby również otrzymują z Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozuchowie świadczenia pieniężne: 4 osoby zasiłek okresowy z powodu bezrobocia, a także 3 osoby zasiłek celowy na zakup żywności. Przedział wiekowy w/w osób bezdomnych wynosi: 45 – 60 lat. Jedna osoba znajduje się na liście osób oczekujących na przydział mieszkania socjalnego z zasobów gminy Kozuchów.

Z analizowanej dokumentacji wynika, że w/w osoby nie zostały objęte indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozuchowie, niemniej ze wszystkimi osobami bezdomnymi zostały zawarte kontrakty socjalne. W każdym kontrakcie wskazano cel główny i cele szczegółowe. Celami głównymi w/w kontraktów było: przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez aktywizację w obszarze zawodowym i przeciwdziałanie uzależnieniu - (nr 1), uzyskanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (nr 2), podjęcie leczenia odwykowego i gotowość podjęcia zatrudnienia (nr 3), podjęcie zatrudnienia oraz zabezpieczenie potrzeb mieszkaniowych (nr 4) podjęcie zatrudnienia w ramach prac społeczno – użytecznych, zapewnienie potrzeb mieszkaniowych (nr 5).

Po analizie w/w dokumentacji stwierdzono, że 2 osoby zrealizowały zawarte postanowienia w kontrakcie socjalnym tj.: podjęto leczenie z powodu uzależnienia alkoholowego, udział w terapii psychologicznej, podjęto zatrudnienie (nr1); podjęto pracę dorywczą (poszukiwania stałej pracy), wynajem mieszkania, złożono wnioski o przydział lokalu socjalnego z zasobu gminy (nr 4). Osoba (nr 2) która powinna ubiegać się o przyznanie orzeczenia o niepełnosprawności – kontrakt znajduje się nadal w trakcie realizacji (ocena realizacji działań ustalonych w kontrakcie nastąpi w dniu 31 października 2014 r.). W przypadku 1 osoby (nr 5) cele kontraktu zrealizowane zostały częściowo, tj.: osoba zarejestrowała się w PUP, podjęła pracę społeczno-użyteczną, natomiast nie zostały zabezpieczone potrzeby mieszkaniowe - złożony został wniosek o przydział lokalu socjalnego z zasobu gminy – brak podania daty „oceny realizacji działań ustalonych w kontrakcie. **Natomiast w przypadku 1 osoby (nr 3), cele kontraktu w określonym terminie nie zostały zrealizowane tj.: klient nie podjął się leczenia odwykowego a także nie uczestniczył w spotkaniu z psychologiem.**

W pkt III w/w kontraktów pracownik socjalny szczegółowo określał działania „Krok po kroku” po stronie klienta oraz po stronie pracownika socjalnego a także termin realizacji. Zadania pracownika socjalnego w większości przypadkach sprowadzały się do przyznawania świadczenia finansowego, pomocy w postaci zakupu posiłków, motywowania do udziału w terapii (w tym ustalanie terminów wizyt) a także udzielania poradnictwa w zakresie

poszukiwania pracy. Należy pamiętać, że pracownik socjalny powinien również być aktywny w udzielaniu pomocy, w dążeniu do celu, jaki został określony w kontrakcie.

Z analizy dokumentacji wynika, że w jednym przypadku rola pracownika socjalnego ograniczała się jedynie do sprawdzenia czy klient podejmuje i realizuje przepisane mu cele. W trakcie realizacji postanowień kontraktu, pracownik socjalny dokonywał oceny realizacji ustalonych działań stwierdzając, czy cel główny został osiągnięty (ocena realizacji działań ustalonych w kontrakcie socjalnym). Postanowienia zawarte w kontraktach socjalnych pomiędzy klientem wymagającym wsparcia a pracownikiem socjalnym, nie zabezpieczają w pełni potrzeb klienta.

Głównym problemem osoby bezdomnej jest bezdomność, brak stałego miejsca zamieszkania a także specyficzny styl życia. Analizując dokumentację w/w osób należy stwierdzić, że zawarte cele, choć bardzo istotne, odnosiły się zaledwie do działań bieżących, krótkoterminowych, które w kontekście realizacji postanowień zawartych w programie, nie zmierzają do usamodzielnienia. Warunkiem sukcesu realizacji kontraktu socjalnego jest aktywne zaangażowanie w jego realizację dwóch stron tj. pracownika socjalnego oraz samego zainteresowanego. Osoba wymagająca wsparcia powinna wyartykułować swoje oczekiwania i określić zobowiązania, które jest w stanie sama wykonać. Natomiast rolą pracownika socjalnego jest aktywne angażowanie, informowanie, udzielanie wskazówek a także motywowanie klienta do zmiany swojej trudnej sytuacji wynikających z postanowień kontraktu, nie ograniczając się jedynie do ich „sprawdzania”.

[akta kontroli str. 95-126]

Zadanie realizowane z uchybieniami pod względem realizacji kontraktu socjalnego w pracy z osobami bezdomnymi (brak zrealizowanych zawartych postanowień, nie doprecyzowano terminu oceny realizacji działań w kontrakcie). Brak zawartych porozumień z placówkami z gmin ościennych dla osób bezdomnych (gotowość).

Ad.5. Ocena realizacji przez gminę zapisów Porozumienia na rzecz osób zwalnianych z zakładów karnych, opuszczających areszt śledczy oraz ich rodzin.

Pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego realizowana jest na podstawie art. 17 ust.1 pkt.16a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz na podstawie Porozumienia zawartego dnia 13 czerwca 2000 r. pomiędzy Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej a Centralnym Zarządem Służby Więziennej w sprawie zasad współpracy w zakresie organizacji pomocy na rzecz osób zwalnianych z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz rodzin osób pozbawionych wolności.

Ze sprawozdania rocznego MPiPS-03 wynika, iż w 2013 roku pomocy społecznej udzielono dla 17 osób zwolnionych z zakładów karnych i aresztów śledczych.

Skontrolowano dokumentację 5 świadczeniobiorców pod względem działań podejmowanych w ramach pracy socjalnej i planowania pomocy. Kontroli poddano dokumentację:

- 1) OPS-8121/191/14 z dnia 17 stycznia 2014r.
- 2) OPS-8123/989/13 z dnia 8 kwietnia 2013r.
- 3) OPS-8123/2310/13 z dnia 29 sierpnia 2013r.
- 4) OPS-8123/2088/14 z dnia 12 sierpnia 2014r.
- 5) OPS-8121/1716/14 z dnia 3 września 2014r.

W każdym kontrolowanym przypadku osoby wnioskujące o pomoc przedstawiły świadectwo zwolnienia z zakładu karnego lub aresztu śledczego. Wywiady środowiskowe przeprowadzone były z zachowaniem 14-dniowego terminu od dnia złożenia wniosku.

Poddając ocenie sposób wypełniania formularza wywiadu środowiskowego stwierdzono, że w każdym przypadku w planie pomocy wskazano tylko wsparcie finansowe w formie zasiłku okresowego lub celowego. Nie zaplanowano innych form pomocy jak np.: posiłki, pomoc rzeczowa. W przypadku rodziny 6-osobowej (konkubinat - sprawa nr 1), wskazując problem główny (bezrobocie) zaplanowano tylko jednorazową pomoc finansową w formie zasiłku celowego (na miesiąc styczeń 2014r.) oraz pracę socjalną z klientem, w tym zawarcie kontraktu socjalnego (kontrakt od 16.01.2014r. do 30.04.2014r.), wsparcie psychologiczne, poradnictwo w kierunku podniesienia kompetencji życiowych i aktywizacji zawodowej. Nie uwzględniono natomiast potrzeb dzieci i konkubiny - nie zaplanowano pomocy w formie dożywiania oraz zasiłku okresowego. W ocenie Zespołu kontrolnego - pomoc przyznana tylko w formie jednorazowego wsparcia finansowego - nie jest adekwatna do potrzeb rodziny wielodzietnej.

Ponadto, w dwóch przypadkach, w pozycji „praca socjalna”, pracownik socjalny wpisując „poradnictwo” nie określił, w jakim zakresie poradnictwo rodzinie jest niezbędne, w obu przypadkach w zakresie aktywizacji zawodowej, tym bardziej, że został zawarty kontrakt socjalny (sprawy: nr 4 i 5). Zatem - plan pomocy, nie jest adekwatny do rozpoznanej sytuacji, nie wskazuje form pomocy oraz planowanych działań.

Ponadto, stwierdzono po raz kolejny (sprawa nr 2 i 4), że klient złożył 2 wnioski w tym samym dniu (5.04.2013r.) i pracownik socjalny sporządził 2 wywiady środowiskowe (8.04.2013r.), na które wydano dwie decyzje: Decyzja Nr OPS-8121/935/13 z 8 kwietnia 2013 przyznająca zasiłek celowy na zakup żywności w miesiącu kwietniu 2013r. w kwocie 60 zł; i Dec. OPS-8123/989/13 z 8 kwietnia 2013r. przyznająca zasiłek okresowy z powodu bezrobocia w kwocie 271 zł na miesiąc kwiecień 2013r. Sporządzając wywiad na wniosek o przyznanie zasiłku okresowego, należało uwzględnić w planie pomocy również możliwość przyznania pomocy w formie dożywiania.

W pięciu kontrolowanych przypadkach zostały zawarte kontrakty socjalne, w których celem głównym jest aktywizacja zawodowa i samodzielność finansowa. Dokonując oceny realizacji ustaleń zawartych w kontrakcie, pracownik socjalny stwierdził, że w jednym przypadku klient uzyskał stopień niepełnosprawności, pobiera zasiłek stały i nie nadużywa alkoholu, zmienił miejsce zamieszkania i nawiązał dobre relacje z nowym środowiskiem lokalnym. W pozostałych przypadkach osoby zarejestrowały się w PUP, podjęły prace dorywcze.

Oceniając realizację postanowień zawartych w Porozumieniu stwierdzono, że Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy osobom opuszczającym zakłady karne, jednak nie w pełni realizuje zapisy Porozumienia zawartego pomiędzy Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej a Centralnym Zarządem Służby Więziennej - brak dokumentacji potwierdzającej współpracę z zakładami karnymi (paragraf 8 wyżej cyt. Porozumienia).

[akta kontroli str. 126-221]

Stwierdzono uchybienia w zakresie dokumentowania działań i planowania pomocy na rzecz klientów. Stwierdzono również uchybienia pod względem podejmowanych działań z administracją zakładów karnych na rzecz poprawy współpracy w realizacji zapisów porozumienia.

Ad. 6. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 3,5, 6 ustawy o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2015 r. poz. 163), przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375) Gmina powinna zapewnić wsparcie i rozwój różnych form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Ustalono, że na koniec 2013 r. liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w gminie wynosiła 1051 osób (dane Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia z roku 2013), natomiast średnia liczba leczonych w stosunku do liczby mieszkańców gminy stanowiła 6,44% (średnia w województwie: 5,81%).

Środowiskowy Dom Samopomocy

W gminie brak infrastruktury dla osób z zaburzeniami psychicznymi, nie ma środowiskowego domu samopomocy oraz klubu samopomocy. Najbliższy środowiskowy dom samopomocy znajduje się oddalonej od Kozuchowa ok. 15 km w Nowej Soli (liczba miejsc: 30 osób).

W trakcie czynności kontrolnych ustalono, że osoby zainteresowane uczestnictwem w zajęciach oraz zakresem wsparcia Środowiskowego Domu Samopomocy w Nowej Soli są o tym informowane w trakcie przeprowadzania rodzinnych wywiadów środowiskowych. Z analizowanej dokumentacji – rodzinnego wywiadu środowiskowego wynika, że w okresie objętym kontrolą z terenu gminy, 3 osoby zostały skierowane do Ośrodka Wsparcia w Nowej Soli).

Z wyjaśnień Kierownika jednostki wynika, że kontrolowana jednostka nie ma podpisanego porozumienia z ościennymi gminami w sprawie kierowania do ośrodków wsparcia. Wszystkie w/w osoby uczestniczące w zajęciach w Środowiskowym Domu Samopomocy w Nowej Soli zostały skierowane na podstawie wniosku Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Soli.

Rozpoznanie potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi.

W ramach czynności kontrolnych ustalono, że w 2013 roku (zgodnie z sprawozdaniem

rocznym MPiPS-03) liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie w formie zasiłku stałego wyniosła – 150. Ustalono, że 13 osób które pobierały świadczenie pieniężne w formie zasiłku stałego, posiadały orzeczenia Powiatowych Zespołów do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z kodami chorobowymi 01-U (3 osoby) oraz 02-P (10 osób). W 3 przypadkach w/w osoby posiadały również kody chorób towarzyszących: 08-T, 10-N a także 11-L.

Skontrolowano dokumentację 5 świadczeniobiorców korzystających z zasiłków stałych wypłacanych na podstawie wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z tytułu zaburzeń psychicznych. Ustalono, że w wywiadach środowiskowych, w każdym skontrolowanym przypadku pracownicy socjalni szczegółowo opisali sytuację osoby uprawnionej do świadczeń. Stwierdzono, że dokumentacja była kompletna, zachowane były terminy określone przepisami. Odbiór decyzji odbywał się za potwierdzeniem odbioru.

Z analizy dokumentacji wynika, że 2 osoby prowadzą samodzielnie gospodarstwo domowe, natomiast 3 osoby prowadzą gospodarstwo domowe z rodziną (m.in. z matką oraz synem). Wiek osób pobierających świadczenie wynosi: 32, 33, 38, 57 i 60 lat.

Cztery osoby posiadają orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym, natomiast jedna osoba w stopniu znacznym (trzy orzeczenia są ważne na okres stały).

Z dokumentu „orzeczenie o stopniu niepełnosprawności” wynika, że w przypadku wszystkich osób wymagane jest korzystanie z systemu środowiskowego, wsparcia w samodzielnej egzystencji (usługi socjalne, opiekuńcze, terapeutyczne oraz rehabilitacyjne) a także zaopatrzenia w środki ortopedyczne wg. potrzeb, natomiast dwie osoby mają wskazania do podjęcia lekkiej pracy z uwzględnieniem charakteru schorzenia.

Poza świadczeniem pieniężnym w formie zasiłku stałego, 1 osoba otrzymuje świadczenie alimentacyjne a także 2 osoby otrzymują świadczenie pieniężne w formie zasiłku pielęgnacyjnego. Powodem przyznania świadczenia jest niepełnosprawność, choroba przewlekła, ubóstwo oraz bezrobocie.

Z ustalonych planów pomocy dla w/w osób wynika, że celem głównym dla 4 osób było podjęcie leczenia, a dla 1 osoby ubieganie się o dodatek mieszkaniowy. Ustalono cele szczegółowe dla w/w 4 osób były ukierunkowane na udzielanie poradnictwa dot. sytuacji zdrowotnej i rodzinnej, wsparcie psychiczne oraz motywowanie poprzez rozmowę do podejmowania leczenia (informowanie o terminach wizyt lekarskich a także o możliwych zagrożeniach w przypadku nie podejmowania leczenia). W przypadku osoby ubiegającej się o dodatek mieszkaniowy - działania ukierunkowane były na udzielenie poradnictwa oraz złożenie wniosku w sprawie.

Sporządzone plany pomocy uwzględnione w rodzinnym wywiadzie środowiskowym są adekwatne do potrzeb oraz możliwości osób wymagających wsparcia, lecz w zakresie nabywania umiejętności społecznego funkcjonowania nie wyczerpują całkowitego potencjału w/w osób. Brak ustalonego szerokiego wsparcia środowiskowego i instytucjonalnego (m.in. np. uczestnictwa w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi a także aktywizacji zawodowej poprzez zatrudnienie np. w zakładach pracy chronionej).

Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z analizą rejestru w 2014 r. wpłynęło 5 wniosków o świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Wszystkie wnioski załatwiono pozytywnie (100%). Z badanej dokumentacji wynikało, że każda z osób, której przyznano tę formę pomocy posiadała zaświadczenie o zaburzeniach psychicznych. Ustalono, że wszystkie w/w osoby, których dokumentację badano, posiadały zaświadczenie od lekarza psychiatry o konieczności świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych.

Analizowane decyzje administracyjne na świadczenie usług były wydane na okres 1 miesiąca. Powodem takiej sytuacji było złożenie zapotrzebowania na dodatkowe środki finansowe przez kontrolowaną jednostkę (zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej realizowane przez gminę)

(1) Decyzja nr OPS-8136/128/2014, osoba w wieku 7 lat, rodzina 4-osobowa. Choruje na zespół Angelmana, nie chodzi samodzielnie, zaburzenia mowy, kraniostenoz, mózgowe porażenie dziecięce, upośledzenie umysłowe - niepełnosprawność ruchowa oraz opóźnienie rozwoju psychoruchowego. Usługi opiekuńcze z zakresu rehabilitacji ruchowej sprawowane są przez 10 dni (po 1 godz. dziennie) w okresie od dnia 01 stycznia 2014 do dnia 30 września 2014 r.; (2) Decyzja nr OPS-8136/126/2014, osoba w wieku 14 lat, rodzina 3-osobowa. Choruje na zespół wad wrodzonych, głęboka encefalopatia, uszkodzenie CUN w wyniku cytomegalii wrodzonej, mózgowe porażenie dziecięce, niedowład kończyn dolnych, zmętnienie rogówki obu oczu, głębokie upośledzenie umysłowe, głuchota, nie chodzi. Usługi opiekuńcze z zakresu rehabilitacji ruchowej sprawowane są przez 10 dni (po 1 godz. dziennie) w okresie od dnia 01 stycznia 2014 do dnia 30 września 2014 r.; (3) Decyzja nr OPS-8136/123/2014, osoba w wieku 18 lat, rodzina 3-osobowa. Choruje na mózgowe porażenie dziecięce, padaczka objawowa, astma oskrzelowa, skolioza, wodogłowie wewnętrzne, nie chodzi. Usługi opiekuńcze z zakresu rehabilitacji ruchowej sprawowane są przez 10 dni (po 1 godz. dziennie) oraz z zakresu rehabilitacji sensorycznej przez 1 dzień (1 godz.) w okresie od dnia 01 stycznia 2014 do dnia 30 września 2014 r.; (4) Decyzja nr OPS-8136/124/2014, osoba w wieku 16 lat, rodzina 3-osobowa. Choruje na mózgowe porażenie dziecięce, epilepsja pod postacią ciężkiego zespołu spastyczno czterokończynowego z małogłowiem, niedowidzenie dużego stopnia, upośledzenie w stopniu głębokim, nie chodzi, nie siedzi samodzielnie. Usługi opiekuńcze z zakresu rehabilitacji ruchowej sprawowane są przez 6 dni (po 1 godz. dziennie) oraz z zakresu rehabilitacji sensorycznej przez 4 dni (po 1 godz. dziennie) w okresie od dnia 01 stycznia 2014 do dnia 30 września 2014 r.; (5) Decyzja nr OPS-8136/125/2014, osoba w wieku 7 lat, rodzina 4-osobowa. Choruje na autyzm atypowy, schizofrenie dziecięcą, zaburzenia odżywiania, alergia pokarmowa, wiotkość wielostawowa, trudności w sprawnym poruszaniu się, niepełnosprawność w zakresie mowy i komunikacji. Usługi opiekuńcze z zakresu rehabilitacji logopedii sprawowane są przez 6 dni (po 1 godz. dziennie) oraz z zakresu rehabilitacji sensorycznej przez 4 dni (po 1 godz. dziennie) w okresie od dnia 01 stycznia 2014 do dnia 30 września 2014 r.

Wszystkie w/w usługi specjalistyczne były realizowane w miejscu zamieszkania podopiecznego.

W badanych przypadkach, liczba godzin oraz zakres specjalistycznych usług opiekuńczych określony został w decyzji dla podopiecznych, co znajduje odzwierciedlenie w wywiadach środowiskowych (aktualizacja wywiadu: pkt II Potrzeby i oczekiwania osoby/rodziny zgłoszone podczas wywiadu środowiskowego, pkt. III ocena sytuacji osoby/rodziny, wnioski pracownika socjalnego.

Z wyjaśnień Kierownika jednostki wynika, że koszt 1 godziny za okres m-ca wrzesień 2014 r. wynosił: w zakresie integracji sensorycznej 80,00 zł, w zakresie logopedii 50,00 zł oraz w zakresie rehabilitacji 60,00 zł. **Występują błędy w decyzjach administracyjnych przyznających świadczenie w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Analizując w/w dokumentację, stwierdza się: brak podania w decyzji administracyjnej kosztu 1 godziny świadczonych usług, naliczenia miesięcznego kosztu usługi a także naliczonej odpłatności którą powinien pokryć klient za dany miesiąc.** Trudno na podstawie przedłożonej kontrolującym dokumentacji ocenić prawidłowość naliczania i pobierania odpłatności za usługi.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz.U. 189 poz. 1598 z późn. zm) wymienione usługi mogą świadczyć osoby posiadające zawód tj.: pracownik socjalny, psycholog, pedagog, logopeda, terapeuta zajęciowy, pielęgniarz, asystent osoby niepełnosprawnej, opiekunka środowiskowa, specjalista w zakresie rehabilitacji medycznej, fizjoterapeuta, lub inny zawód dający wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi (§ 3 ust. 1). Półroczny staż w jednostce świadczącej specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. tj. szpitalu psychiatrycznym, jednostce organizacyjnej pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, placówce terapii lub placówce oświatowej, do której uczęszczają dzieci z zaburzeniami psychicznymi, ośrodka terapeutyczno – edukacyjno -wychowawczym, zakładzie rehabilitacji (§ 3 ust. 2). Badaniu poddano kwalifikacje osób sprawujących specjalistyczne usługi pod kątem spełnienia wymogów rozporządzenia (1 os. logopeda, 1 os. pedagog, 3 os. fizjoterapeuta), wszystkie w/w osoby posiadają niezbędne kwalifikacje zgodnie z cyt. rozporządzeniem, a także wszystkie w/w osoby posiadają staż w Szkole Podstawowej i Domu Dziecka (1); Szkole Podstawowej – zajęcia rewalidacyjno – wychowawcze (1 i 2); Ośrodku Rehabilitacyjnym (3); Zakładzie Rehabilitacyjnym (4); Centrum Hipoterapii i Rehabilitacji (5). W/w osoby posiadają także niezbędne dokumenty (dyplomy, świadectwa, zaświadczenia) potwierdzających posiadanie zawodu.

Przy ocenie posiadania wymaganego półrocznego stażu pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi uwzględniono zakres obowiązków zawartych w umowie na okres od dnia 03.03.2014r. do dnia 31.08.2014r. polegających na prowadzeniu zajęć logopedycznych i rewalidacyjno-wychowawczych u podopiecznego, co jest zgodne z zapisem § 3,ust.2 pkt 6 rozporządzenia. Zatem, na dzień przeprowadzonej kontroli osoby świadczące specjalistyczne usługi opiekuńcze posiadały wymagane kwalifikacje.

Ponadto wszystkie osoby posiadały zaświadczenia o ukończeniu szkoleń związanych z opieką nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, logopedii, z zaburzeniami rozwoju, w zakresie rehabilitacji medycznej, fizjoterapii m.in: kinezylogia edukacyjna „Braina Gym`a”, Metoda Dyna Lingua – psychostymulacyjna metoda kształtowania i rozwoju mowy i myślenia, Metoda dobrego startu, Terapia w schorzeniu wzburzenia CUN, Terapia McKenzie, terapia sensoryczna, kinezyterapia, medycyna sportowa, masaż wg. Breussa.

W analizowanej dokumentacji (umowa o pracę, umowa zlecenie, doświadczenie zawodowe, zaświadczenia o odbytym stażu) wynika, że wszystkie w/w osoby wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, były zatrudnione w oparciu o umowę-zlecenie. Umowa była zawarta pomiędzy osobą wykonującą usługi, a Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kozuchowie, reprezentowanym przez Panią Kierownik jednostki.

[akta kontroli str.222-314]

Zadanie realizowane jest z uchybieniami pod względem realizacji form (szerokich działań) oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Błędy formalne w decyzji przyznającej usługi.

Ad. 7. Działania podejmowane na rzecz osób starych, chorych, niepełnosprawnych.

Usługi opiekuńcze.

Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi uregulowane zostało Uchwałą Nr XVIII/141/04 Rady Miejskiej w Kozuchowie z dnia 25 czerwca 2004 w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz Uchwałą Nr XIX/146/04 zmieniającą Uchwałę Nr XVIII/141/04.

Usługi realizowane są przez 12 opiekunek, które są zatrudnione przez Ośrodek Pomocy Społecznej Kozuchowie w ramach umowy o pracę na czas nieokreślony (cały etat). Godziny pracy opiekunki rozliczane są na podstawie kart pracy, które są codziennie podpisywane przez osoby u których świadczone są usługi. 4 opiekunki posiadają doświadczenie zawodowe jako opiekunka środowiskowa w PCK, 3 opiekunki ukończyły Policealne Studium dla opiekunek środowiskowych.

Budżet zaplanowany na świadczenia usług opiekuńczych na 2013 rok wyniósł 345 313,00 zł, natomiast na 2014 rok wyniósł 360 000 zł.

Z danych liczbowych przedstawionych w sprawozdaniu rocznym MPiPS-03 z realizacji zadań pomocy społecznej wynika, iż w roku 2013 ze świadczeń pomocy społecznej w formie usług opiekuńczych korzystało 78 osób. Na dzień postępowania kontrolnego, ze świadczeń pomocy społecznej w formie usług opiekuńczych korzystały 72 osoby.

Skontrolowano dokumentację 5 osób korzystających z usług opiekuńczych (7% korzystających ze wsparcia). Stwierdzono, iż w aktach znajdowała się pełna dokumentacja, zaświadczenia lekarskie, zachowane były terminy przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, aktualizacji wywiadu jak i wydanej decyzji. Przedział wiekowy w/w osób korzystających z usług opiekuńczych wynosi: 54 - 90 lat. Schorzenia osób korzystających z usług opiekuńczych to: przewlekłe dolegliwości przewodu pokarmowego, choroba układu trawiennego, choroba wieńcowa, choroba oczu – jaskra, nadciśnienie tętnicze, stan po zawale. Cztery osoby korzystające z usług opiekuńczych to osoby samodzielnie prowadzące gospodarstwo domowe, natomiast jedna osoba prowadzi wspólne gospodarstwo wraz z żoną. Wg. dokumentacji (rodzinnego wywiadu środowiskowego) wynika, że wszystkie osoby które prowadzą samodzielnie gospodarstwo domowe, mają zapewnione wsparcie osób bliskich, rodziny (dzieci, syna oraz wnuka) a także w jednym przypadku dodatkowo osoby z sąsiedztwa w szczególności w dni wolne od pracy. Dochodem dla 3 osób jest świadczenie emerytalne, natomiast dla 2 osób świadczenie rentowe wypłacane z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Wszystkie wnioski o przyznanie usług opiekuńczych zostały rozpatrzone pozytywnie. We wszystkich przypadkach, usługi opiekuńcze świadczone są odpłatnie, w tym: w jednym przypadku odpłatność jest pełna, w jednym przypadku odpłatność wynosiła 25%, w dwóch przypadkach wynosiła 20% a także w jednym przypadku wynosiła 15%.

W kontrolowanej dokumentacji liczba godzin usług opiekuńczych w tygodniu w stosunku do jednej osoby wynosiła:

- 3 osoby: od poniedziałku do piątku – 2 godz. x 5 dni w tygodniu;
  - 2 osoby: poniedziałek, środa, piątek - 2 godz. x 3 dni w tygodniu;
- tj. średnia liczba godzin świadczonych usług w ciągu dnia dla 1 osoby wyniosła 1,20 godziny

Prowadzone są karty pracy, które potwierdzają wykonanie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby wymagających w/w świadczenia (podpis świadczeniobiorcy).

Zakres pomocy świadczonej w formie usług opiekuńczych, wyszczególniony na decyzji przyznającej świadczenie osobom, ustalany był podczas wywiadu środowiskowego: wszystkie w/w osoby korzystające z usług opiekuńczych, mają zapewnioną pomoc m.in. w zakresie zaspokajania potrzeb bytowych i prowadzenia gospodarstwa domowego: utrzymania czystości w pomieszczeniach, zakup artykułów żywnościowych oraz przygotowywania posiłków, prania bielizny pościelowej i osobistej, higieny, załatwiania spraw urzędowych.

W trakcie kontroli ustalono, że na terenie gminy Kozuchów organizowane są różne formy wsparcia społecznego dla osób starszych. Prężnie działa Towarzystwo Uniwersytetów Ludowych z siedzibą w Zamku Kozuchowskim, który skupia ok. 50 członków. Emeryci w ramach różnych zajęć korzystają z nauki języka niemieckiego, obsługi komputera a także z zajęć gimnastycznych oraz nord walkingu. Ponadto dla w/w osób organizowane są cykliczne wyjazdy kulturalne do kina oraz teatru. Od wielu lat na terenie gminy, we wsi

Stypułów działa Koło Gospodyń Wiejskich, które organizuje różnego rodzaju spotkania oraz imprezy dla osób starszych. Przy Kole działa również zespół wokalny „Stypułowianki”, składający się w głównej mierze z emerytek. Na terenie gminy osoby starsze zrzeszają się również w Związku Emerytów i Rencistów.

Z wyjaśnień Kierownika jednostki wynika, że w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia osób starszych, podejmowane są działania poprzez kontakt z lekarzem rodzinnym (placówki lecznicze). W razie potrzeby następuje pomoc w umieszczeniu osoby potrzebującej wsparcia w Zakładzie Opieki Leczniczej, Domu Pomocy Społecznej lub innego wsparcia w zależności od wynikających potrzeb.

: [akta kontroli str. 315-323]

Nie stwierdzono uchybień w sposobie realizacji zadania.

Kierowanie do domu pomocy społecznej.

Ośrodek realizuje zadanie gminy o charakterze obowiązkowym, określone w art. 17 ust.1, pkt 16 ustawy o pomocy społecznej dot. kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu. Na terenie gminy Kozuchów funkcjonuje jeden Dom Pomocy Społecznej w Kozuchowie dla osób przewlekle somatycznie chorych a także niepełnosprawnych fizycznie (o zasięgu ponadgminnym).

Ustalono, że w 2013 r. koszt pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej wyniósł 567 271,00 zł. Zabezpieczenie budżetu na 2014 r w wysokości 580 000,00 zł, (wniosek o dodatkowe środki w wysokości 80 000,00 zł).

Na dzień kontroli, w domach pomocy społecznej przebywało 27 mieszkańców z terenu gminy Kozuchów, tj.: 15 w Kozuchowie, 2 w Kamieniu Wielkim, oraz po 1 osobie w Tursku, w Woli Chruścińskiej, w Życzynie, w Toporowie, w Ścinawce Dolnej, w Bytowie, w Opolnicy, w Międzyrzeczu, w Gorzowie Wlkp. (nr.1) oraz w Rogowie.

Gmina ponosi odpłatność za 26 mieszkańców gminy (w tym pełna odpłatność za 18 mieszkańców), którzy są umieszczeni w całodobowych placówkach. Jedna rodzina ponosi pełną odpłatność w ramach umowy dot. odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej. W latach 2013/2014 zawarto ponadto 8 umów z rodzinami mieszkańców w/w domów. Wyliczona kwota odpłatności (umowa + gmina) jest naliczona prawidłowo zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej.

W okresie objętym kontrolą, do Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozuchowie wpłynęło łącznie 13 wniosków o umieszczenie w placówce całodobowej, gdzie tylko w 1 przypadku wydano decyzję administracyjną odmowną w zakresie kierowania do placówki.

W toku czynności kontrolnych przeanalizowano dokumentację 4 osób umieszczonych w Domu Pomocy Społecznej w Kozuchowie (3 os.) oraz w Ścinawce Dolnej (1 os.), a także 1 osoby oczekującej na umieszczenie w placówce.

Trzy osoby pobierają świadczenia emerytalne, natomiast dwie osoby świadczenie rentowe.

Z analizy dokumentacji (rodzinny wywiad środowiskowy) wynika, że trzy osoby umieszczone w dps, utrzymują kontakt z rodziną. Schorzenia osób umieszczonych w domu to: niepełnosprawność ruchowa (jedna osoba porusza się na wózku inwalidzkim), po złamaniu stawu udowego, schizofrenia, a także w jednym przypadku jako choroba towarzysząca po udarze.

Jedna osoba została skierowana do domu pomocy społecznej Postanowieniem Sądu z dnia 10.10.2013 r. (przewlekła choroba psychiczna – po zakończonym leczeniu szpitalnym w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Ciborzu). W przypadku osoby skierowanej Postanowieniem Sądu, w dokumentacji znajduje się ponadto wniosek do Sądu o umieszczenie bez wymaganej zgody, zaświadczenia lekarskie dot. wskazania umieszczenia w dps.

Badając dokumentację w/w osób, ustalono że: (wniosek; decyzja o skierowanie; decyzja o umieszczenie): **(1 os.)** 26.09.2013 – 28.10.2013 – 12.11.2013 (naruszony termin wydania decyzji administracyjnej – zgodnie z art. 35 § 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu postępowania administracyjnego; załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej – nie później niż w ciągu dwóch miesięcy (...)) powiadamiając o tym fakcie osobę zainteresowaną); **(2 os.)** 24.03.2014 – 24.03.2014 – 24.03.2014; **(3 os.)** 18.11.2013 – 18.11.2013 – 19.11.2013; **(4 os.)** w dniu 17.12.2013 r. do Ośrodka wpłynęło Postanowienie Sądu z dnia 10.10.2013 r. o skierowaniu osoby do Domu Pomocy Społecznej. Z Postanowienia Sądu wynika, że z wnioskiem o umieszczenie wystąpił Wojewódzki Szpital Specjalistyczny dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Ciborzu, gdzie w/w zakończył leczenie. Z racji tego, że w/w osoba przed leczeniem przebywała u swojej siostry w Legnicy, Ośrodek w dniu 07.01.2014 r. wystąpił z wnioskiem do Ośrodka Pomocy Społecznej w Legnicy o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego w ostatnim miejscu przebywania, który został przeprowadzony w dniu 10.02.2014 r., w dniu 18.02.2014 r. została wydana decyzja kierująca, natomiast w dniu 29.05.2014 decyzja o umieszczenie w placówce (osoba została wpisana na listę osób oczekujących); **(5 os.)** opiekun prawny w dniu 01.07.2014 dostarczył do Ośrodka Postanowienie Sądu z dnia 08.05.2014 r. o umieszczeniu własnej matki w Domu Pomocy Społecznej (wniosek o umieszczenie złożony do Sądu). Przekładając w Ośrodku postanowienie sądu, opiekun prawny złożył również podanie w którym poprosił, by swoją matkę umieścić w placówce dopiero od dnia 01 stycznia 2015 r., ponieważ do tego dnia ma zapewnioną całkowitą opiekę w Zakładzie Opieki Leczniczej. Decyzja kierująca została wydana w dniu 29.07.2014 r.

Analizując w/w dokumentację, stwierdza się, że dokumentacja jest kompletna, w aktach znajdują się wywiady środowiskowe, decyzje o skierowaniu, umieszczeniu oraz odpłatności za pobyt w domu. W przypadku osób skierowanych Postanowieniem Sądu w dokumentacji znajdują się ponadto m.in. opinie psychologiczne, sądowo-psychiatryczne, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, zaświadczenia lekarskie. **W przypadku 2 osób, wpływające wnioski rozpatrywane były z naruszeniem terminów określonych w odrębnych przepisach.**

Z wyjaśnień kierownika jednostki wynika, że w przypadku jednej osoby składającej wniosek

o umieszczenie w domu pomocy społecznej, została wydana odmowna decyzja administracyjna w tym zakresie. Jako główny powód odmowy w decyzji zostało stwierdzone, iż w/w osoba ma zapewnioną pełną opiekę przez swoją synową oraz syna którzy u niej zamieszkują. Rodzina nie odwoływała się od zapisów w/w decyzji. Z dokumentacji lekarskiej wynika, że jest to osoba w wieku 65 lat po amputacji lewej stopy (stopa cukrzycowa), choruje również na niedokrwienność serca. W/w pobiera świadczenie rentowe z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Z analizy wywiadu środowiskowego wynika również, że pracownik socjalny podczas przeprowadzonego wywiadu środowiskowego zaproponował w/w osobie, dodatkową pomoc w formie usług opiekuńczych, z której nie skorzystała twierdząc, że opieka synowej i syna jest wystarczająca. Syn oraz synowa jako osoby nie pracujące, udzielają wsparcia w formie stałego dostępu do lekarza, zakupu i podawanie (porcjowania) leków, przy zmianie opatrunków a także w razie potrzeby dbania o higienę. Z dokumentacji również wynika, że przy pomocy pracownika socjalnego syn w/w jest w trakcie ubiegania się o świadczenie opiekuńcze w zamian za sprawowanie opieki nad swoją matką. Ponadto z w/w dokumentacji wynika, że rodzina jest w trakcie przeprowadzania remontu mieszkania, poprawiając tym samym warunki mieszkaniowe ze środków własnych, z ośrodka pomocy społecznej a także ze środków otrzymanych od sponsorów. Rodzina korzysta również ze świadczeń z pomocy społecznej w formie zasiłków okresowych i celowych, ponadto pracownik socjalny systematycznie monitoruje funkcjonowanie rodziny.

[akta kontroli str. 324-325]

Stwierdzono uchybienia w sposobie realizacji zadania w zakresie kierowania do domu pomocy społecznej (naruszenie terminów).

WNIOSKI:

Nie stwierdzono uchybień w realizacji zadań pod względem:

1. Kwalifikacji Kierownika jednostki i pracowników socjalnych.
2. Spełnienia ustawowego wymogu zatrudnienia pracowników socjalnych.
3. Szkoleń pracowników socjalnych.
4. Wsparcia osób korzystających z usług opiekuńczych.

Stwierdzono uchybienia lub istotne uchybienia w zakresie:

1. Dokumentowania działań, planowania pomocy na rzecz klientów pomocy społecznej z wykorzystaniem narzędzi pracy socjalnej.
2. Terminowości przyznawania świadczeń.
3. Pracy z osobami bezdomnymi.
4. Współpracy z administracją zakładów karnych/aresztów śledczych w ramach Porozumienia zawartego pomiędzy MPiPS i CZSW.
5. Podejmowania szerokich działań w zakresie oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
6. Kierowania do domu pomocy społecznej (naruszenie terminów).

7. Błędów formalnych w decyzjach administracyjnych przyznających świadczenie w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Odpowiedzialność za uchybienia w kontrolowanym zakresie ponosi Kierownik Ośrodka.

Na tym kontrolę zakończono.

O przeprowadzeniu kontroli dokonano wpisu do znajdującej się w Ośrodku Pomocy Społecznej książki kontroli pod nr 1/2014.

Pouczenie

Na podstawie § 16 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. Nr 61, poz. 543 z 2005r. ze zm.) Kierownik jednostki może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyny odmowy. Odmowa podpisania protokołu przez kierownika jednostki nie stanowi przeszkody do podpisania protokołu przez zespół inspektorów i sporządzenia zaleceń pokontrolnych.

Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego wobec zastrzeżeń.

Pisemne zastrzeżenie do ustaleń zawartych w protokole kontroli są poddawane analizie przez kontrolujący daną jednostkę zespół inspektorów. Zespół inspektorów przeprowadza dodatkowe czynności kontrolne, jeżeli z analizy zastrzeżeń wynika potrzeba ich podjęcia. Z przeprowadzonych dodatkowych czynności kontrolnych sporządza się protokół.

Jeżeli zespół inspektorów stwierdzi zasadność zastrzeżeń, dokonuje zmian w protokole kontroli. W razie nieuwzględniania zastrzeżeń, w całości lub części, zespół inspektorów zajmuje stanowisko na piśmie i przekazuje je do akceptacji Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego. Stanowisko w sprawie zgłoszonych zastrzeżeń przekazuje się kierownikowi jednostki podlegającej kontroli.

Niniejszy protokół kontroli sporządzono w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, z których: jeden przekazano Kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej

w Koźuchowie, drugi Burmistrzowi Miasta i Gminy Koźuchów, trzeci egzemplarz pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

Kierownik:

Podpis nieczytelny

Podpis nieczytelny

.....
Krystyna Chabowska
Starszy Inspektor Wojewódzki
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
W Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

.....
Urszula Kalinowska
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Koźuchowie

Podpis nieczytelny

Koźuchów, dnia 27.03.2015r..

.....
Krzysztof Frisoli
Starszy Inspektor
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
W Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Gorzów Wlkp., 18 marca 2015 r.